

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

ЦЕНТРАЛНА КОМИСИЯ ЗА БОРБА СРЕЩУ ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЯВИ НА МАЛОЛЕТНИТЕ И НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ

София 1000, бул. "Княз Ал. Дондуков" 9, ет. 4, тел. 02/981 11 33; Факс: 02/987 40 01

КРИТЕРИИ ЗА ПОДБОР И ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ВЪЗПИТАТЕЛИ (МЕТОДИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО)

I. Образователни и квалификационни изисквания при подбор на общественния възпитател

Съгласно Закона за БППМН, за обществени възпитатели се определят, с тяхно съгласие, лица, с необходимата подготовка и опит. Те следва да притежават специфична система от знания, умения, навици и психо-физиологични качества, необходими за осъществяване на дейността по превенция, оценка и корекция на девиациите в детското поведение. Изискуемата подготовка и опит могат да имат лица, чиито професии кореспондират с детската проблематика – педагози, психолози, социолози, юристи, социални работници, спортни и културни дейци. Следователно, първото условие, на което трябва да отговарят кандидатите за обществени възпитатели, е наличието на образователен ценз по цитираните специалности, както и по други хуманитарни специалности със задължителна педагогическа правоспособност. По изключение, за обществени възпитатели могат да бъдат определяни и лица без цитирания по-горе ценз, които се ползват с голям обществен авторитет в съответната общност и/или етническа група, и за които местната комисия за БППМН е преценила, че биха били особено полезни в корекционно-възпитателната и ресоциализационната работа с деца с девиантно поведение.

II. Подбор на обществените възпитатели

Съгласно чл. 42 от ЗБППМН, „за обществени възпитатели се определят, с тяхно съгласие, лица с необходимата общообразователна подготовка“. Следователно, местната комисия трябва да разполага с една „банка кадри“ от група лица, които са

дали писмено своето съгласие да бъдат определяни за обществени възпитатели. В зависимост от спецификата на конкретния случай, от личностните особености на маловръстния, от вида и поредността на проявата, от степента на обществена опасност на деянието, от това, дали е пребивавал във Възпитателно училище-интернат (ВУИ), Социално-педагогически интернат (СПИ), дали е бил условно осъден, дали е изтърпявал ефективно наказание „лишаване от свобода”. Местната комисия следва да прецени кой от далите съгласие и включени в банката кадри ще бъде най-полезен, ще намери начин за най-резултатна работа с конкретното дете и по конкретния случай.

Банката кадри се попълва чрез подбор на най-подходящите кандидати. В случая не става въпрос за конкурс по смисъла на Закона за държавния служител и Кодекса на труда. Тези два правни акта имат приложение, когато възниква трудово или служебно правоотношение между работник и работодател. В случая такова правоотношение не възниква. Общественият възпитател бива нает да свърши конкретна работа с маловръстен за определен срок.

Местната комисия следва да оповести, че набира кандидати с необходимия професионален опит и образователен ценз, които да декларират писмено съгласие при нужда да бъдат определяни за обществени възпитатели. Желаетелите подават заявление до местната комисия, която на пленарно заседание разглежда кандидатурите и определя онези от тях, за които прецени, че отговарят на критериите и са най-подходящи да бъдат определяни за обществени възпитатели.

Изисквания за подбор на обществени възпитатели

Изисквания за подбор на ОВ	Необходими	Желани
Минимални квалификации	- Завършено висше образование в сферата на педагогика, психология, право, социология, педагогика на девиантното поведение - Забележка: по изключение за ОВ могат да бъдат определяни и лица без цитирания по-горе ценз, които се ползват с голям обществен авторитет в съответната общност и /или етническа група/ и за които МКБППМН е преценила, че биха били особено полезни в корекционно-възпитателната и ресоциализационната работа с деца с девиантно поведение.	- Други квалификации в сродни дисциплини
Професионален опит	- Опит и умения за работа с деца.	- Опит в иновативни подходи и методики за работа с деца с

		девиантно поведение; - Опит в социалната сфера; - Положителен принос в постигане на приоритетните цели на училището или службата (общността), в която са работили или още работят; - Опит и познаване на местни и мултикултурни ресурси в работата с деца от малцинствени общности; - Препоръки от ръководството на институции, организации и лица, работещи в сферата за грижата за децата; - Комуникативни умения на чужд език, включително малцинствен.
Професионална компетентност за:	- Психолого-педагогическите особености на детско-юношеската и зрялата възраст; - Спецификите на девиантното и делинквентното поведение, характеристиките на личността (потребности, мотивация, чувства, емоции, емоционални дефицити и интереси); - Характеристиките на семейната система – ролята на членовете на семейството, стиловете на възпитание, функциите на семейството, конфликтите в семейната система; - Същността и методите на работата на обществения възпитател; - Осъществяване на консултативна дейност; - Нормативната уредба – Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните; Закон за закрила на детето; Закон за предучилищното и училищното образование; Закон за защита от домашно насилие; Наказателен кодекс; Наказателно-процесуален кодекс; Конвенция на ООН за правата на детето; Минимални стандартни правила на ООН за	- Разбиране за това: как мислят, как учат и как общуват децата в 21-ви век;

	правораздаване при непълнолетните; други закони и подзаконови нормативни актове, имащи отношение към детската проблематика. - Институциите и НПО, работещи с деца и техните семейства.	
Професионални умения	- Провеждане на интервю; - Проучване на потребностите, оценка на нуждите, дефиниране на актуален проблем; - Изработване на корекционно-възпитателен план; - Мотивиране на детето и неговите родители за активно включване в корекционно-възпитателния процес; - Спазване на етичните принципи при работа с деца; - Оказване на емоционална подкрепа; - Решаване на спорове и конфликтни ситуации; - Умения да разпознава и предотвратява потенциални поведенчески проблеми; - Дискретност и пазене на професионална тайна; - Работа с документация – изготвяне, анализ и обработка; - В състояние е да надгражда и гъвкаво да процедира при подбора на възпитателни въздействия, вземайки предвид различните етапи на физическо и психическо развитие на маловръстните; - Поощрява маловръстния да участва активно в собственото си обучение (образование); - Поощрява действия, които предполагат грижа, както за себе си, така и за доброто на другите хора, включително и околната среда; - Поощрява креативното, критичното (самокритично) мислене; - Грижи се за подрастващите,	- Техническа грамотност; - Ползване на чужд език в т. ч. и малцинствен; - Екипност, колегиалност.

	които не владеят напълно български език.	
Личностни качества	- Принципност; - Толерантност; - Авторитет; - Отговорност; - Добросъвестност; - Търпение; - Емпатия (съпричастност); - Дисциплина.	- Инициативност; - Чувство за хумор.
Вярвания и ценности	- Силно придържане към вярването, че всяко дете може да успее; - Уважение и зачитане правата на детето по отношение на неговата етническа и религиозна принадлежност; - Придържане към принципа на международните стандарти, гарантиращ най-добрия интерес на детето и защитата му от всякаква форма на насилие и експлоатация.	- Да е реформатор; - Желание за подпомагане и разпространяване на мисията и визията на ЗБППМН, защитата на правата на децата и грижата за тях.

III. Дейност на обществения възпитател

В основата на дейността на обществения възпитател е индивидуално-възпитателната работа с малолетни и непълнолетни, извършили противообществени прояви; с непълнолетни, извършили престъпления и освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от НК; с малолетни и непълнолетни, поставени в неблагоприятни условия на живот, развитие и възпитание; със защита правата на децата в криминогенен риск.

Обществените възпитатели са хора с различна професионална подготовка и умения. В зависимост от квалификацията си, общественият възпитател може да дава консултации по конкретни проблеми, включително в консултативните кабинети, центровете за социална превенция, телефони на доверието и други помощни органи на МКБППМН. При възлагане от секретаря на МКБППМН, обществените възпитатели съдействат при изпълнението на възпитателните мерки по ЗБППМН, чл. 13, ал. 1, т. 3, т. 4, т. 9, т. 12.

Обществените възпитатели взаимодействат с родители, инспектори от детските педагогически стаи, училищни ръководства, класни ръководители, педагогически съветници, училищни психолози, социални работници, участват в проверки, организирани от местните комисии за БППМН във връзка със спазването на

нормативни актове, касаещи малолетните и непълнолетните; в проверки по конкретни поводи, включително и по изпълнение на мерките по чл.13, ал.1, т. 6, т. 7 и т. 8.

Във връзка с отговорностите, които Законът за БППМН възлага на обществения възпитател, при подбора следва да се изисква приоритетно притежаването на следните:

1. *Качества:*

1.1.Отговорност, добронамереност, принципност, толерантност и авторитет;

1.2.Търпение и емпатия (съпричастност);

1.3.Вътрешна мотивация за постигане на положителен резултат при взаимодействието си с маловръстните.

2. *Знания относно:*

2.1.Психолого-педагогическите особености на детско-юношеската и зрялата възраст;

2.2.Спецификите на девиантното и делинквентно поведение; характеристиките на личността (потребности, мотивация, чувства, емоции, емоционални дефицити и интереси);

2.3.Характеристиките на семейната система – ролите на членовете на семейството, стиловете на възпитание, функциите на семейството и конфликтите в семейната система;

2.4.Същността и методите на работа на обществения възпитател;

2.5.Нормативната уредба – закони и други нормативни документи;

2.6.Институциите и неправителствените организации, работещи с деца и техните семейства – правомощия, компетенции, отговорности, дейности и предлагани услуги.

3. *Умения*

3.1. *Комуникативни умения:*

3.1.1.Оказване на емоционална подкрепа;

3.1.2.Решаване на спорове и конфликтни ситуации;

3.1.3.Работа в екип;

3.1.4.Адекватни подходи при работа с деца.

3.2. *Професионални умения:*

3.2.1.Провеждане на интервю;

3.2.2.Проучване на потребностите, оценка на нуждите и точно дефиниране на актуален проблем;

3.2.3.Изработване на корекционно-възпитателен план;

3.2.4.Мотивиране на детето и неговите родители за активно включване при осъществяване на корекционно-възпитателния план;

3.2.5.Спазване на етичните принципи при работа с деца;

3.2.6.Дискретност и пазене на професионална тайна;

3.2.7.Умения за работа с документация – изготвяне, анализ и обработка;

3.2.8.Умения за превантивни, индивидуални и групови форми на работа с децата в риск, техните родители, учители и социални работници;

3.2.9.Умения за ясно и точно дефиниране на конкретната проява на детско девиантно поведение и очертаването на необходимата корекционна стратегия, включително и формиране на волеви нагласи за нейното практическо приложение;

3.2.10.Умения за мотивиране, ангажиране и мобилизиране на усилията на различни институции;

3.2.11.Умения за прогнозиране развитието на личността на детето и процесите в семейството;

3.2.12.Умения за анализ и оценка на специфики на детето, семейната и социалната му среда (училищна и извънучилищна);

3.2.13.Умения за гъвкав и креативен подход при промени в средата;

3.2.14.Умения за наблюдение и разпознаване на поведението, и отношенията между хората;

3.2.15.Умения за справяне с агресивно и враждебно поведение, и адекватна реакция на различни по сила, и острота (интензитет) изблици на психопатогенни поведенчески девиации;

3.2.16.Умения за взаимодействие със съществуващите специализирани образователни институции за корекция на девиантното детско поведение и повторната реинтеграция в образователна, и социална среда (ВУИ и СПИ).

IV. Критерии за оценка на дейността на обществения възпитател.

Критериите са стандартът за изпълнение на изискванията, на които трябва да отговаря извършената работа. Въз основа на критериите се оценяват показаните знания и умения на обществения възпитател, степента на положените от него усилия и постигнатите резултати. Всеки критерий може да включва **качествени и количествени показатели**. Те помагат да се отговори на въпроса: „Как общественият възпитател се е справил със задълженията си?“.

1. Количествени показатели за оценка на извършената дейност от обществения възпитател

1.1.Брой деца, с които се извършва индивидуално-възпитателна работа (оптималната натовареност се определя от оценяващия, съобразно конкретните условия и спецификата на случая, с които работи обществения възпитател);

1.2.Брой проведени възпитателни мероприятия с лицето, поставено под възпитателно въздействие на обществения възпитател;

1.3.Брой проведени срещи с родителите;

1.4.Брой проверки по чл.16 ал. 2 от ЗБППМН;

1.5.Брой посещения на малолетния/непълнолетния в неговото жилище, в училище или на местоработата;

1.6.Брой изготвени оценки на риска от повторно извършване на противообществена проява;

1.7.Брой лица, на които е оказано съдействие за насочване към работа, учебно заведение, задържане и укрепване в трудова или учебна дейност, мотивиране за консултиране и др.);

1.8.Наличие и водене на изискуемата документация съобразно изискванията на ЦКБППМН.

2. Качествени показатели за оценка на извършената дейност от обществения възпитател:

2.1.Специфика и сложност на случая, по който работи обществения възпитател;

2.2.Степен на преодоляване на девиациите в поведението;

2.3.Наличие/липса на нови противоправни деяния на малолетния/непълнолетния, извършени след като е бил поставен под възпитателен надзор на обществен възпитател;

2.4.Трайност на постигнатите възпитателни резултати;

2.5.Инициативност, адаптивност, екипност и умения за работа с хора;

2.6.Отзиви от родителите за работата на обществения възпитател;

2.7.Отзиви от институции, организации и лица, с които контактува общественият възпитател;

2.8.Прецизност на изпълнението и съответствие с професионалните изисквания;

2.9.Проявени инициативност, творчески подход, знания, методи за работа и реализиране на нови идеи;

2.10.Адаптивност, умения за работа в екип, организационни способности и умения за работа с хора;

2.11. Запознат е с особеностите в развитието на детето, в частност с историята на асоциалното му поведение;

2.12. Информирал се е подробно за извършената противообществена проява, както и за други прояви (ако има такива);

2.13. Изяснил е обстоятелствата около поведението на детето и взаимоотношенията му със социалната среда;

2.14. Има контакт със семейството на детето, познава средата, в която то живее;

2.15. Информиран е за физическото и психическото състояние на детето, материалното състояние на семейството и отношенията в него;

2.16. Информиран е за приятелската и близка социална среда на детето;

2.17. Информиран е за здравословното състояние на детето, включващо физическа и психологическа оценка;

2.18. Наясно е с проблемите и/или мотивите на детето, довели до извършване на деянието;

2.19. Изготвил е оценка на риска от повторно извършване на деяние (определил е параметрите на рисково поведение на детето – конфликт с близкото обкръжение, неблагоприятна приятелска среда и посещение на рискови места, и др.).

V. Изготвяне на оценка на извършената дейност от обществения възпитател.

Материалното стимулиране на обществените възпитатели е уредено с подзаконов нормативен акт – Наредба № 2 на ЦКБППМН от 1999 г. (ДВ бр. 101 от 1999 г.; изм. и доп. в ДВ бр. 9 от 03.02.2009 г.; изм. ДВ. бр. 9 от 02 февруари 2021 г.).

На обществения възпитател се изплаща възнаграждение до определената от нормативните документи сума, в зависимост от степента на положения труд и постигнатите резултати.

Оценката на работата на обществените възпитатели се извършва от секретаря на местната комисия. С цел максимална обективност, изпълнението на всеки един от количествените и качествените показатели се оценява по 5-степенна скала с оценка от „1“ до „5“, като „1“ е най-високата степен на изпълнение на задачите, а „5“ е най-ниската.

След оценяването на отделните показатели, секретарят на местната комисия изготвя обща оценка по количествените и качествени показатели, формирана като средно аритметично число от оценките на количествените и качествените показатели.

След изготвянето на тази обща оценка, секретарят изготвя окончателната оценка на изпълнението и предложение за конкретния размер на възнаграждението на всеки обществен възпитател. При изготвянето на тази окончателна оценка, освен средно аритметичната стойност на оценките по количествените и качествени показатели, се вземат предвид и постигнатите резултати, общото отношение на обществения възпитател към проблематиката на детето, с което работи, отношението към работата си в местната комисия като цяло, проявената активност и други обстоятелства, които имат значение за формиране на окончателната оценка. Оценката се изготвя по следната скала:

- 1 – изпълнението превишава очакванията;
- 2 – изпълнението изцяло отговаря на изискванията (очакванията);
- 3 – изпълнението не винаги отговаря на изискванията (очакванията);
- 4 – изпълнението в значителна степен не отговаря на изискванията и е необходимо (и възможно) подобрене;
- 5 – изпълнението не отговаря на изискванията.

Оценката се изготвя в писмена форма и се мотивира.

При представяне на отчета на обществения възпитател пред пленарния състав на местната комисия, в съответствие с изискванията на Наредба № 2 на ЦКБППМН, секретарят на комисията представя своето предложение за оценка на работата, заедно с предложението за размера на възнаграждението за съответния месец на всеки един от обществените възпитатели, като излага пред комисията своите мотиви. Оценката се утвърждава от зам. кмета и председател на МКБППМН и се прилага към документацията за изплащане на възнаграждението на обществения възпитател.

Секретарят на местната комисия (или определен от него член на комисията) организира мероприятията за подобряването на работата на обществените възпитатели, получили оценка „3” и „4”.

Получилият оценка „5” обществен възпитател се освобождава незабавно от задълженията му.